

Internationalt arbejde i lyset af den nye gymnasiereform

I disse foranderlige og stadig mere globaliserede tider synes der på papiret at være en vis uddannelsespolitisk konsensus om det gode og hensigtsmæssige i en passende international dimension i børns, unges og voksnes uddannelse og læring - så langt så godt. Men hvad forstår vi overhovedet ved den internationale dimension? Hvad er det internationale aktiviteter kan bidrage med til uddannelsernes indhold og mål? Og hvordan tegner mulighederne sig for at udfolde en international dimension med substans i det nye reformerede gymnasium? Disse er nogle af spørgsmålene som jeg i det følgende vil forsøge at overveje.

1. Gymnasierreformens mål og indhold med særligt henblik på den internationale dimension

Som bekendt er de overordnede mål med gymnasierformen at sikre en uddannelse med styrket faglighed, primært gennem bedre samspil og samarbejde mellem fagene, en styrket reel studiekompetence og et mere tidssvarende dannelsesbegreb. Midlerne til at nå disse mål er bl.a. en ny struktur med studieretninger, almen studieforberedelse samt nye arbejds- og prøveformer. Jeg vil senere komme ind på at flere af disse intentioner meningsfyldt vil kunne understøttes af en styrket international profil, men på det eksplicite plan er der ikke nogen stærk omtale af det internationale i ministerens forslag til reformens lovtæst. Faktisk er det ikke nævnt overhovedet.

Når dette er sagt er der vel næppe tvivl om at et tidssvarende begreb om Almendannelse, hvordan man så end præcist vil definere det, må indebære en klar international dimension, såvel i indhold som i praksis. Dette antydes i lovsagnet §2, i det mindste i min læsning heraf, hvor der tales om *"et dannelsesperspektiv med vægt på elevernes udvikling af personlig myndighed. Eleverne skal derfor lære at forholde sig reflekterende og ansvarligt til deres omverden: medmennesker, natur og samfund, og til deres egen udvikling."* Den omtalte omverden må formodes ikke blot at referere til det umiddelbart nære, men også til et videre europæisk og globalt-internationalt perspektiv. Dette bestyrkes senere i samme paragraf, hvor der tales om uddannelsen og hele skolekulturen som forberedende til demokrati og medbestemmelse, og eleverne skal opnå forudsætninger og forståelse for *"individuelt og i fællesskab at bidrage til udvikling og forandring samt forståelse af såvel det nære som det europæiske og globale perspektiv."*

Når jeg vejer disse formuleringer så nøje, så er det selvfølgelig i et forsøg på at finde belæg for en reel styrkelse af den internationale dimension i selve tænkningen af gymnasiet og uddannelsen, men hidtil lyder det vist meget á la status quo. Mest direkte omtales det internationale i bemærkningerne til forslaget, hvor der i forbindelse med udviklingsprogrammet for fremtidens gymnasiale uddannelser og den nødvendige faglige, pædagogiske og organisatoriske fornyelse også skal være fokus på den internationale dimension ved udformning af nye læreplaner. (Bemærkninger til lovforslagets punkt 9 Implementering). Dette er jo udmærket, og jeg føler mig helt tryk ved at kollegerne i de nedsatte udvalg vil gøre et godt arbejde. Tænkningen af vore fag i en bredere sammenhæng er vigtig, men spørgsmålet er om ikke barriererne for udvikling af de internationale aktiviteter i højere grad har ligget i andre forhold, som struktur, arbejdstidsaftale o.l.

2. Hvad kan den internationale dimension bidrage med?

Så langt som min historiske indsigt rækker, har gymnasiet i sit fagudbud og indhold haft hvad man kunne kalde en faglig international dimension. Om end vægt og betydning i latinskolen fortrinsvis tildeltes studiet af den nationale litteratur og historie så fyldte dog de klassiske sprog og deres kulturhistorie pænt i "uddannelsestiden", for nu at bruge en aktuell term. Dette er op gennem det 20. århundrede blevet suppleret og nu afløst af en bred vifte af fremmedsprog og kultur- og samfundsfaglige discipliner, der alle åbner for studie og tilegnelse af den store vide verden i al dens mangfoldighed. Dette internationale udsyn i det fagligt-indholdsmæssige er i sagens natur godt og uomgængeligt, men i tiltagende grad utilstrækkeligt. I takt med globaliseringen og udviklingen i teknologi, økonomi, kommunikation, kultur og international politik er der et voksende behov for at uddannelsen af vore børn og unge også får en stærkere international dimension i praksis. Det handler basalt om at kunne støtte vore elever i deres tilegnelse og udvikling af de kvalifikationer og kompetencer, der er nødvendige for at kunne leve og agere i en foranderlig og globaliseret virkelighed, i modsætning til blot at overleve og tilpasse sig.

Tilbagemeldinger fra de seneste 10-15 års internationale arbejde synes at antyde, at hvad enten vi taler om elevers og læreres viden og kvalifikationer eller om tværgående og personlige kompetencer, så har internationale oplevelser og erfaringer i forbindelse med udenlandske gæstelærere, tværfagligt projektsamarbejde og ikke mindst rejser og udvekslingsophold noget centralt at bidrage med. Dette noget kan ikke sættes på en simpel formel, men handler bl.a. om

- Større viden og indsigt i historie, kultur, natur- og samfundsforhold i andre lande og regioner tilegnet med større interesse og motivation pga. den konkrete og forpligtende sammenhæng som det indgår i.
- Bedre forståelse og talefærdighed i fremmedsprog og oplevelsen af faktisk at kunne eller gerne ville kunne kommunikere med udenlandske jævnaldrende og samarbejdspartnere
- Meningsfuld og tværfaglig anvendelse af IT, internet, mail, præsentationer, web design m.m.
- Erfaring for faktisk at kunne samarbejde med elever og lærere med andre baggrunde og vilkår, at kunne producere relevante indsigter og resultater og tilmed udvikle venskaber og fællesskaber på tværs af lande og regioner er noget af det som kan give indhold og mening til begreber som aktivt medborgerskab, også i et bredere europæisk og globalt perspektiv
- Højere grad af identifikation med undervisningens indhold og mål, i det omfang det opleves mere interessant, relevant og vedkommende
- Gode erfaringer med tværfaglige internationale projekter og med selve projektarbejdsformen
- Udvikling af evnen til at kommunikere og samarbejde med jævnaldrende på tværs af forskelle i sprog, kulturel baggrund, religion og familiemønster.

- Inspiration og input til de unges arbejde med egen identitet og egne værdier

Gevinsterne for lærerne og for skolen som organisation ved en stærkere international dimension i praksis handler om kvalitet og udvikling. Hyppigt vil man på det konkrete plan blive inspireret og finde ideer, materialer, tilgange o.l. som man mere eller mindre bearbejdet kan tage med sig hjem og bruge, men den afgørende værdi ligger i alle de spørgsmål som opstår i mødet med andre fagtraditioner, skolekulturer og engagerede kolleger. Dette giver anledning til kritisk refleksion over egen praksis og inspiration til såvel små justeringer som større udviklingsprojekter. Skolens internationale aktiviteter kan tjene som et hul igennem til verden udenfor, og den slags kan vi vist ikke få for mange af.

Med disse overvejelser som baggrund kunne et passende mål for det reformerede gymnasium jo så være at internationale aktiviteter og projekter fremover vil indgå som et naturligt og integreret element i ethvert gymnasieforløb som et tiltrængt og kvalificeret bidrag til uddannelsens almindelige og studieforberedende mål, bl.a. i kraft af de internationale aktiviteterets påtrængende, forpligtende, personligt dannende, perspektiverende, grænseoverskridende og interessante anderledeshed og relevans.

På de fleste lærerværelser landet over er der 1-3-7 internationale ildsjæle, der i årevis har fremført pointer som disse og som med engagement og ofte store omkostninger har trådt de første små stier i internationaliseringens landskab og har indvundet modelskabende erfaringer om optimalt udbytte af internationale projekter og udvekslinger. Med den dagsorden som gymnasireformen sætter synes der nu at være basis for at høste frugterne af dette internationale arbejde.

Med reformens fokus på tæt samspil mellem fagene, forpligtende lærer- og teamsamarbejde, tydeligere progression i forløb og arbejdsformer med bl.a. projektarbejde og en ny balance mellem faglige kvalifikationer og personlige kompetencer er der alt i alt fyret godt op under gymnasiet og lærerne. På langt de fleste skoler har der i årevis været lavet forsøgs- og udviklingsarbejde, der har forudset og forberedt reformens ændringer, men der er vel stadig et stykke vej fra at nogle få laver forsøg med f.eks. tværfaglighed og projektarbejde og så til at gennemføre det som et centralt element i uddannelsen som helhed. Inspiration og gode eksempler på tæt lærersamarbejde og tværfaglige projekter kan i stort omfang findes indenfor de internationale aktiviteter støttet af Nordisk Ministerråd, EU's Sokrates program og UNESCOs Associated Schools Project Network – læs mere herom i faktaboksen.

Med indførelsen af den nye struktur med introduktionsforløb og studieretning vil der fremover rent organisatorisk være bedre muligheder for samarbejde og tværfaglighed, såvel lokalt som internationalt. De gode erfaringer med internationale projekter vil i højere grad kunne deles med elever og kolleger, forankres i studieretningen og i skolen som helhed. I etableringen af de nye studieretninger synes der altså i det mindste at foreligge en mulighed for at bryde de internationale projekters relative isolation og i højere grad integrere dem i det sædvanlige faglige og pædagogiske arbejde og herved øge deres bidrag til den løbende udvikling af kvalitet og relevans.

Hvordan historie som fag vil placere sig i denne sammenhæng vil jo bl.a. afhænge af de kommende læseplaner. Vi må håbe og formode at man bygger videre på det særdeles frugtbare arbejde med historiebevidsthed som det centrale begreb og mål. Med denne tilgang og udøvernes skarpe blik for analyse og forståelse af forskellige synsvinkler og perspektiver vil det i de kommende studieretninger formodentligt ofte komme til at fungere som det kit, der kan få tingene til at hænge sammen, når der skal laves projektarbejde – også af den internationale slags

3. Nye og bedre rammer for internationalisering efter reformen??

Uden at gå for vidt kunne man sagtens have tænkt sig et klarere signal fra politikere og samfund i forbindelse med gymnasireformen – Ja, vi ønsker at gymnasiet skal have en stærk international dimension, såvel i indhold som i praksis – men sådan en melding har vi ikke direkte fået.

Principielt det samme vil undervisningsminister Ulla Tørnæs formodentlig sige når hun her i foråret fremsætter sin internationale redegørelse og handlingsplan for Folketinget, hvori hun gør status over internationaliseringen af danske uddannelser. Det vil sikkert ikke skorte på opbakning og opmuntring til fortsatte internationale aktiviteter, og det er godt. Hvis internationale kvalifikationer og kompetencer skal være tilgængelige for de fleste gymnasieelever og ikke blot de heldige få, så er der brug for at den internationale dimension i praksis bliver bedre integreret som et element i uddannelsen og ikke fortsat skal bæres af nogle få heltmodige ildsjæle.* Problemet i denne sammenhæng bliver at politikernes velvilje overfor internationalisering ikke er synderligt forpligtende for skole-ejerne, der jo har så rigeligt mange andre gyldige hensyn at tage.

Når dette er sagt vil jeg atter fremhæve at den nye struktur med studieretninger, fokus på projektarbejde og alsidig udvikling af kvalifikationer og kompetencer giver mulighed for en reel styrkelse og forankring af gymnasiets internationale aktiviteter. Hvorvidt man lokalt så vil prioritere at give tid og ressourcer til dette arbejde er et helt andet spørgsmål, men med tanke på uddannelsens profil og udsyn ville jeg nu kaste mit lod i den internationale skål.

Faktaboks:

Muligheder for støtte til internationale aktiviteter i gymnasiet

Som en servicespot for de der måtte have brug for det opsummeres her nogle af de mest tilgængelige muligheder for økonomisk støtte til internationale aktiviteter i gymnasiet, hf og VUC.

Mangfoldige eksempler på internationalisering i klasseværelset kan findes på Ciriusonline under Comenius.

Parallelle betragtninger om forholdene i grundskolen fremgår af EVA's seneste evaluering af den internationale dimension i folkeskolen. November 2003

Nordisk samarbejde

Nordisk Ministerråd støtter samarbejde og udvekslinger mellem de nordiske lande - også Ålandsøerne, Færøerne og Grønland deltager på lige fod. Gymnasier og HF-kurser kan gennem programmet **Nordplus Junior** få tilskud til læreres arbejdsbesøg i et andet nordisk land og til samarbejdsprojekter og udvekslinger mellem hele klasser. Ansøgningsfrist er 15. marts 2004.

VUC-kurser kan i det nye program **Nordplus Voksen** få støtte til underviseres efteruddannelse eller arbejdsbesøg i et andet nordisk land og til udviklingsorienterede samarbejdsprojekter om voksnes læring. Ansøgningsfrist er 1. marts 2004.

Yderligere information om begge disse programmer kan findes på www.ciriusonline.dk

Europæisk samarbejde

Parallelt med de nordiske muligheder findes i EU-programmet Sokrates en mangfoldighed af muligheder for støtte til efteruddannelse i udlandet, elevudvekslinger, tværfaglige samarbejdsprojekter m.m. Deltagende lande er de 25 EU-lande, EØS, Bulgarien, Rumænien og Tyrkiet.

For gymnasier og HF-kurser er specielt **Comenius**-programmet interessant og relevant. Der gives her tilskud til forskellige typer af partnerskaber med mindst 3 deltagende lande. Der skelnes mellem Comenius skoleprojekter, der ofte vil inddrage flere klasser i arbejdet med et fælles tværfagligt tema, Comenius skoleudviklingsprojekter og Comenius Sprogprojekter, der har sproglæring og gensidig elevudveksling som tema. Sprogprojekter kræver blot 2 deltagende skoler. Ansøgningsfrist til Comenius projekter er 1. februar. Comenius giver endvidere tilskud til deltagelse i efteruddannelsesaktiviteter i udlandet samt mulighed for gratis at få tilknyttet en yngre udenlandsk sproglærer som Comenius sprogassistent. For nærmere information om betingelser og frister se www.ciriusonline.dk

For VUC'ere og andre voksenundervisere findes parallelle muligheder for støtte til efteruddannelse og fagligt-pædagogiske læringspartnerskaber i **Grundtvig**-programmet. Yderligere information herom kan også findes på www.ciriusonline.dk

Globale Netværk og samarbejds muligheder

For kontakt og samarbejde med partnere udenfor Europa findes flere globale skole- og uddannelsesnetværk, men ikke faste og veldefinerede muligheder for økonomisk tilskud.

UNESCOs globale skolenetværk – Associated Schools Project Network omfatter ca. 7.500 skoler i 171 lande. I Danmark deltager 31 skoler i 3 større projektnetværk: Transatlantic Slave Trade Education Project,

Baltic Sea Project og World Heritage Education Project. Målene med projekterne er på solidt fagligt grundlag at udvikle undervisning og materialer for interkulturel dialog, fred og bæredygtig udvikling. I løbet af foråret 2004 er det muligt for nye skoler at søge om deltagelse i netværket. Hold øje med yderligere information på www.unesco-asp.dk

Et andet eksempel på et internationalt skolenetværk er Youth Meeting Youth – A digital bridge for cross-cultural school projects. Læs mere herom på netværkets hjemmeside <http://www.youthmeetingyouth.org/>